

Aprendre al llarg de tota la vida

Rosa M. Falgàs

Potser moltes persones us preguntareu què té d'innovadora aquesta frase? És veritat, tots sabem que aprenem al llarg de tota la vida, que comencem a aprendre des que naixem. Diuen que és durant els primers anys de la vida que aprenem més coses. Al cap d'uns anys, uns tenen més oportunitats o capacitat i, fins i tot, les dues coses, i adquireixen uns coneixements intensius i complementaris fins a aconseguir un títol universitari. Però heus aquí la diferència: fins fa pocs anys, arribada l'edat adulta, les persones exercien la seva professió sense necessitat d'aprendre gaire res més que el que la vida quotidiana els oferia. La majoria de les vegades era un aprenentatge accidental i inconscient. Però la societat, els darrers anys, està canviant a una velocitat tal que quasi no ens hi podem adaptar. Sovint es parla massa alegrement dels nous analfabets i deixem que els altres corrin, ja que pensem que, pel que ens queda per viure, podem seure i mirar passar el temps. Si no ens agafem de manera seriosa aquests riscos, ajudarem a augmentar la taxa de marginació. Hem d'assumir la responsabilitat que ens pertoca dins la societat.

També trobem aquelles persones, no gaires, a qui agrada d'anar a la biblioteca a llegir una estona, a escoltar una conferència, assistir a un concert o anar al teatre... Aquestes persones adquireixen uns coneixements d'una manera informal, com a decisió individual i voluntària, independentment de si la societat corre o està parada. Però la majoria de les persones es veuen obligades a adquirir uns coneixements per poder continuar en el seu lloc de treball, per millorar-lo o per trobar una nova ocupació, ja que han anat, per raons molt diverses, a l'atur.

El concepte i la situació d'estar a l'atur són nous. Fa uns anys, no gaires, no s'anava a l'atur, no es cobrava de



La gent gran té sort de poder decidir per si mateixa el que vol aprendre, sense obligació de fer-ho pel treball.

l'atur, no s'estava a l'atur... I heus aquí que les persones varen començar a necessitar ampliar els seus coneixements per poder sortir d'aquesta situació, que, si bé els primers anys semblava una desgràcia, ara no sempre es considera així. Estar a l'atur també dóna la possibilitat de disposar d'un temps per estudiar o de fer un treball voluntari a la societat. Cal actualitzar els coneixements i les destreses per poder aconseguir o continuar exercint l'ofici o la professió que un desitja.

Els canvis vinculats a l'adaptació a les transformacions industrials, al sorgiment de la societat de la informació i al desenvolupament de noves activitats en l'àmbit dels serveis han portat els responsables polítics a manifestar, de manera oficial, la necessitat de l'aprenentatge al llarg de tota la vida, sigui dins l'àmbit formal o el no formal.

L'any 1993, la Comissió Europea va publicar el Llibre Blanc sobre *Creixement, competitivitat i ocupació. Reptes i pistes per entrar en el segle XXI*. En aquest llibre ja es parlava de la necessitat de l'aprenentatge al llarg de tota la vida, però estava enfocat totalment a resoldre els problemes i els reptes del treball i de l'ocupació. L'any 1996, Jacques Delors, en el llibre *L'educació conté un tresor*, sobre l'educació per al segle XXI, va afegir un altre enfocament i ens deia que l'educació ha d'ajudar a aprendre a viure



Mita Casacuberta
a les Aules d'Extensió
Universitària de Girona.

junts a través de tres pilars: aprendre a conèixer, aprendre a fer i aprendre a ser. Aquest any, la Comissió Europea aprovarà el memoràndum sobre l'aprenentatge al llarg de tota la vida, un document que, si bé no és vinculant, està pensat com a eina per tal que tots els responsables de l'aprenentatge dels adults siguin capaços de posar en funcionament estratègies globals i coherents i mesures pràctiques perquè l'aprenentatge al llarg de tota la vida esdevingui una via accessible per a tothom. Tothom ha de poder tenir-hi accés. Aquestes estratègies i mesures pràctiques ens proposen un aprenentatge radicalment nou, adequat a les necessitats actuals: noves qualificacions bàsiques per a tothom, més inversió en recursos humans, innovació en l'ensenyament i l'aprenentatge, valorar l'aprenentatge, redefinir l'orientació i l'assessorament i apropar l'aprenentatge al ciutadà. No podem ensenyar el mateix que s'ensenyava deu anys enrere, ni amb les mateixes metodologies, ni amb les mateixes eines. Les noves tecnologies ens obren un ventall de possibilitats d'aprenentatge que modificarà, fins i tot, el mobiliari de la llar, així com el concepte del que és un centre d'aprenentatge. Caldran nous perfils professionals, com els dels assessors, tutors i orientadors, i nous serveis, com el dels punts d'informació integrals. Tot això emmarcat en un pla local de formació en què els municipis seran els responsables d'aquests serveis, ja que són els que coneixen més bé les necessitats i les mancances dels ciutadans. Caldrà desenvolupar de manera molt seriosa les avaluacions i els controls de qualitat dels programes de formació. Caldrà pensar com dinamitzar els nuclis rurals. Caldrà coordinació entre els diferents responsables de la formació d'adults. La coordinació interdepartamental és necessària. No importarà tant la quantitat de diners que s'inverteixin per a aquests canvis com la reorientació dels recursos.

La gent gran, i no tan gran, jublada anticipadament, està cridada a exercir un paper molt important en aquesta societat.

Les persones grans que, com deia un company d'Arbúcies, estan «jubilats del treball, però no de la vida» ara tenen l'oportunitat d'aprendre pel desig d'aprendre, sense angoixes, sense obligacions, i aquest és el millor aprenentatge. La gent gran té la sort de decidir per si mateixa el que vol aprendre, sense l'obligació de fer-ho pel treball. Moltes frustracions i molts complexos, en les persones, neixen pel fracàs d'uns estudis no desitjats o per la manca de possibilitats per fer-los.

Aprendre al llarg de tota la vida allò que volem, quan ho desitgem i al ritme dels nostres interessos i de les nostres possibilitats. Però perquè uns puguin aprendre, altres han de poder ensenyar, i cal que fem molta atenció a aquest punt: tothom, i de manera especial la gent gran, ha de tenir el dret d'aprendre tot allò que desitja, però també té el deure d'ensenyar allò que ha après al llarg dels anys.

Cal aprofitar els recursos que tenim al nostre voltant: el Centre Cívic, el Casal de la Gent Gran, la Casa de Cultura, l'Aula d'Extensió Universitària, el Casino o el cafè, el Centre d'Aprenentatge per a Adults, la Biblioteca, els centres d'autoaprenentatge, el mateix entorn, el museu, el cinema, el teatre, la llar... Tots els llocs són bons, sols cal ser conscients que volem aprendre i ensenyar. Sols cal que gaudim aprenent. Sols cal voler ser un més dins la societat, ser una persona activa. Sols cal no voler ser una persona marginada, exclosa. Sols cal ser un mateix i respectar els altres.

No cal sortir a menjar-nos el món, només cal mirar que el món no se'ns mengi a nosaltres.

Rosa M. Falgàs i Casanovas és mestra.